

*Клеван Віолета Євгенівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Юшкевич Олена Геннадіївна,
доцент кафедри теорії та історії держави та права
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПРОТИДІЇ ВОЄННИМ ЗЛОЧИНАМ

Протидія воєнним злочинам і розслідування злочинів агресії набули особливої актуальності в Україні в умовах збройної агресії з боку російської федерації. Українські правоохоронні органи, зокрема поліція, відіграють важливу роль у встановленні справедливості, фіксації фактів порушень міжнародного гуманітарного права та захисті прав потерпілих. З огляду на масштаби злочинів агресії, таких як масові вбивства цивільних, тортури, згвалтування, насильницькі депортації та інші порушення, українська поліція працює в умовах, що вимагають глибокої спеціалізації та співпраці з міжнародними організаціями. У контексті поточного конфлікту поліція в Україні взяла на себе завдання не лише підтримувати правопорядок, але й активно брати участь у зборі доказів воєнних злочинів для їх подальшого розслідування на національному та міжнародному рівнях. Слід зауважити, що згідно з статті 438 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення законів і звичаїв війни. Вона охоплює воєнні злочини, які порушують міжнародне гуманітарне право, зокрема Женевські конвенції, а також інші міжнародні угоди, що регулюють ведення війни [1]. Індикатори дисбалансу системи протидії злочинності в Україні під час воєнного стану можуть включати такі ключові ознаки:

1. Зростання кількості воєнних злочинів та злочинів на окупованих територіях. Значний ріст випадків злочинів агресії, порушень прав людини, колабораціонізму та насильницьких дій на територіях, що знаходяться під окупацією чи в зоні бойових дій.

2. Низька ефективність розслідування воєнних злочинів. Відсутність належної кількості кваліфікованих кадрів, ресурсів та досвіду для швидкого та ефективного документування і розслідування воєнних злочинів, таких як тортури, депортації та вбивства цивільних.

3. Високий рівень корупції в умовах воєнного стану. Використання війни як прикриття для збільшення корупційних схем у державних структурах, що підриває роботу правоохоронних органів і знижує ефективність заходів боротьби зі злочинністю.

4. Надмірне навантаження на правоохоронні органи. Через мобілізацію значної частини кадрів до лав Збройних Сил та збільшення обсягу роботи (зростання кількості розслідувань, евакуації цивільних, забезпечення правопорядку), знижується якість роботи поліції та інших правоохоронних

органів.

5. Зростання кількості злочинів у внутрішньо переміщених осіб. Проблеми інтеграції переміщених осіб у нові громади можуть призвести до збільшення випадків крадіжок, шахрайства або іншого кримінального поведінки через соціальні труднощі.

6. Послаблення судової системи. Проблеми з доступом до судів, обмеження судових процесів через бойові дії або окупацію, що призводить до зниження рівня правосуддя і росту недовіри до системи.

Ці індикатори вказують на системні виклики, які потребують негайних заходів для підтримання ефективної протидії злочинності під час війни.

Основними заходами стабілізації системи протидії злочинності в Україні можуть бути такі:

– розробка та прийняття стратегії протидії злочинності в умовах воєнного стану. Вона має включати положення щодо розробки та реалізації типових програм і планів протидії злочинності на деокупованих територіях, кримінологічного супроводження та забезпечення інклюзивності внутрішньо переміщених осіб тощо;

– інтенсифікація протидії корупції в Міністерстві оборони України, оборонно-промислового комплексі, у місцевих військових адміністраціях на докупованих територіях; специфікація розстановки негласного апарату, його цільове орієнтування;

– розробка концепції перехідного правосуддя в Україні та наукових засад кримінологічного забезпечення його реалізації перехідного правосуддя;

– кримінально-превентивна специфікація та синхронізація діяльності спеціалізованих суб'єктів протидії злочинності через внесення змін і доповнень до Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, щодо залучення представників громадськості, в тому числі й муніципалітету, волонтерського руху, врахування їх спроможностей у роботі з вразливими категоріями населення, забезпечення додаткових інструментів їх інклюзії в контексті запобігання кримінальним правопорушенням серед та щодо внутрішньо переміщених осіб. Корисним також буде передбачення можливості взаємодії через участь у спільних координаційних нарадах представників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що входять до сфери управління МВС України;

– проактивна підготовка персоналу правоохоронних органів, в тому числі й зокрема в контексті викликів та наукових засад реалізації концепції перехідного правосуддя. Знову ж таки винятково важливе місце в цьому аспекті мають заклади вищої освіти, що надають широкий спектр освітніх послуг, в тому числі й через інструменти підвищення кваліфікації. Наразі стратегічний пріоритет відомчих закладів вищої освіти МВС визначається викликами відсічі збройній агресії та забезпечення реагування на воєнні злочини і пов'язані з війною кримінальні правопорушення. І цю ситуацію треба змінювати й вже зараз готувати персонал до необхідності роботи на деокупованих територіях в контексті забезпечення (злагодженого механізму діяльності правоохоронних органів, громадськості, муніципалітету, міжнародних партнерів тощо) чотирьох

векторів вказаного механізму постконфліктного транзиту: справедлива юстиція, встановленні історичної правди, робота із жертвами та реформи, спрямовані на недопущення конфлікту чи окремих його складових;

– розбудова мережі реабілітаційних центрів за програмами холотропної терапії для осіб із посттравматичним стресовим розладом [2].

Роль поліції України у протидії воєнним злочинам і розслідуванні злочинів агресії є надзвичайно важливою в умовах триваючої війни. Поліція виступає одним з ключових елементів забезпечення правосуддя та захисту прав людини. Вона не лише підтримує правопорядок у воєнний час, але й бере активну участь у документуванні фактів воєнних злочинів, співпрацює з міжнародними організаціями та правозахисними структурами. Виклики, з якими стикається поліція, вимагають покращення професійної підготовки, розширення міжнародної взаємодії та забезпечення належних ресурсів для ефективної протидії злочинним діям агресора. Зусилля поліції сприяють зміцненню законності та справедливості на національному та міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3040>.

2. Орлов Ю. В. Злочинність і протидія їй в умовах війни: кримінально-правовий та кримінологічний виміри : монографія. Харків : Право, 2023. 252 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0574ad96-4bdd-4d82-a006-5684cc4b0442/content>

Коваль Анастасія Євгенівна,
*здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ*
Науковий керівник:
*Мозоль Наталія Іванівна,
доцент кафедри історії та філософії
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ В.В. КОПЕЙЧИКОВА

Сьогодні Україна є не лише географічним центром Європи, а й гарячим епіцентром світових подій, нажаль, досить трагічних для нас. Тяжко було уявити, що через 24 роки незалежності наша країна буде доводити всьому світові своє